

ปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ ภูมิศึกษา ประชากรในกรุงเทพมหานคร

FACTORS AFFECTING SMOKING: CASE STUDY POPULATION IN BANGKOK AREA

ชัชชานน ทับกิ รหัส 6110322039 หลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต

ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบันบุหรี่ถือเป็นสิ่งเสพติดประเภทหนึ่งที่ถูกกฎหมายและสามารถจำหน่ายได้ตามสถานที่ทั่วไป อาทิเช่น ห้างสรรพสินค้า, ร้านสะดวกซื้อ, ร้านขายของชำ ซึ่งนั่นหมายความว่า คนทั่วไปที่อายุเกิน 18 ปีสามารถหาซื้อได้ โดยภาครัฐไม่ได้มีมาตรการควบคุมการจำหน่ายอย่างเข้มงวด สิ่งนี้ทำให้การสูบบุหรี่แพร่หลายในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็น นักเรียน, นักศึกษา, วัยทำงาน, ผู้สูงอายุ หรือแม้กระทั่งพระภิกษุ

จากสถิติของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าช่วง 10 ปีที่ผ่านมา อัตราการสูบบุหรี่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประมาณ 2-3 แสนคน ซึ่งล้วนแล้วเป็นผู้ติดบุหรี่หนักใหม่ คาดการณ์ว่าในอนาคตจะมีผู้ป่วยและเสียชีวิตจากโรคที่เป็นผลมาจากการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะกระทบต่อเศรษฐกิจ, สังคมและสิ่งแวดล้อม จากผลกระทบดังกล่าวภาครัฐอาจต้องนำงบประมาณส่วนหนึ่งมาดูแลจัดการในส่วนนี้

ประเทศไทยจึงได้ตั้งเป้าหมายลดอัตราการบริโภคยาสูบลงอย่างน้อย 30% ภายในปี พ.ศ. 2568 ตามเป้าหมายการลดการตายจากโรคติดต่อเรื้อรัง (THE GLOBAL TARGETS FOR NCD : 2025) ดังนั้นภาครัฐควรส่งเสริมการวิจัยด้านการควบคุมยาสูบ เพื่อจะเป็นองค์ความรู้เพื่อที่จะนำไปกำหนดนโยบายด้านสาธารณสุขต่อไป

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวนั้นส่งผลกระทบต่อเพิ่มขึ้นของการสูบบุหรี่
- เพื่อศึกษาพฤติกรรมหรือแรงจูงใจที่ทำให้สูบบุหรี่หรือมีแนวโน้มสูบเพิ่มขึ้น
- เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของบุหรี่มากที่สุด

วิธีการศึกษา

- รวบรวมวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ทำการคัดเลือกปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการสูบบุหรี่ โดยแบ่งออกเป็น 4 หมวดหลัก คือ ด้านข้อมูลทั่วไป, ข้อมูลด้านครอบครัว, ทักษะของผู้ที่แบบสอบถามต่อการสูบบุหรี่, ด้านการประชาสัมพันธ์และโฆษณา
- ทำการออกแบบคำถามที่ใช้ในการสำรวจโดยให้มีการสะท้อนถึงปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้น
- เก็บข้อมูลที่เป็นข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามออนไลน์
- นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลโปรแกรมทางสถิติ SPSS ด้วยวิธี วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก แบบ BINARY LOGISTIC เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่

ข้อเสนอแนะ

- เนื่องจากกรอบระยะเวลาในการทำวิจัยมีจำกัด จึงทำให้ไม่สามารถเก็บตัวอย่างแบบสอบถามได้มากเท่าที่ควร ถ้าจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีมากกว่านี้ จะทำให้ผลวิเคราะห์ที่มีความละเอียดและแม่นยำมากขึ้น
- เนื่องจากแบบสอบถามปัจจัยครอบครัวที่ค่อนข้างมีความอ่อนไหวมาก เพราะบางคำถามเป็นคำถามส่วนตัวไม่ควรนำมาเปิดเผยกับบุคคลภายนอก ถ้าเป็นแบบสอบถามที่เจาะลึกหรือละเอียดกว่านี้ จะทำให้การวิเคราะห์ผลออกมาดีขึ้น

สรุปผล

งานวิจัยนี้จะนำเสนอ ลักษณะความสัมพันธ์ 2 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1. วิเคราะห์ ปัจจัยด้านทัศนคติ, ด้านทั่วไป, ด้านการประชาสัมพันธ์และโฆษณา ส่งผลต่อการสูบบุหรี่มากน้อยเพียงใด

รูปแบบที่ 2. วิเคราะห์ ปัจจัยด้านทัศนคติ, ด้านทั่วไป, ด้านการประชาสัมพันธ์และโฆษณา และได้เพิ่มตัวแปรด้านครอบครัวลงไปในสมการและการวิเคราะห์ผล เพื่อจะทดสอบสมมุติฐานว่าปัจจัยด้านครอบครัวนั้นส่งผลอย่างไรกับการสูบบุหรี่

ตัวแปร	B
เพศชาย	1.543
ปวช.,ปวส.,-ปริญญาตรี	1.463
ความเครียด	.421
รูปนรกลัษณของบุหรี่	-1.085
การรณรงค์ให้เลิกสูบบุหรี่	2.445
การนำป้ายมาปิดบังซองขายบุหรี่ในร้านสะดวกซื้อ	-1.289

รูปแบบที่ 1 วิเคราะห์ ปัจจัยด้านทัศนคติ, ด้านทั่วไป, ด้านการประชาสัมพันธ์และโฆษณา

ตัวแปร	B
เพศชาย	1.573
ปวช.,ปวส.,-ปริญญาตรี	1.534
รูปนรกลัษณของบุหรี่	-1.194
การรณรงค์ให้เลิกสูบบุหรี่	2.586
การนำป้ายมาปิดบังซองขายบุหรี่ในร้านสะดวกซื้อ	-1.360

รูปแบบที่ 2 วิเคราะห์ ปัจจัยด้านทัศนคติ, ด้านทั่วไป, ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านครอบครัว

งานค้นคว้าอิสระ

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ กรณีศึกษาประชากรในกรุงเทพมหานคร

นำเสนอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทองใหญ่ อัยยะวรากุล

โดย

นาย ชัชชานน ทับกิ

รหัสนักศึกษา 6110322039

รายวิชา BE9000 การค้นคว้าอิสระ

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยใด ๆ ที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ โดยได้แบ่งปัจจัยต่าง ๆ ออกเป็น 4 ด้าน ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคน ปัจจัยทั้ง 4 ด้านได้แก่ ปัจจัยด้านทั่วไป อาทิเช่น เพศ, อายุ,การศึกษา, รายได้ ปัจจัยทัศนคติ อาทิเช่น การสูบบุหรี่ช่วยลดความเครียด, การรณรงค์งดสูบบุหรี่, ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และโฆษณา อาทิเช่น ภาพน่ากลัวบนซองบุหรี่ และปัจจัยสุดท้าย คือปัจจัยด้านครอบครัว อาทิเช่น สภาพแวดล้อมในครอบครัวมีส่วนสำคัญเกิดการสูบบุหรี่หรือไม่, สถานภาพพ่อแม่หรือคนที่เลี้ยงดูมีผลมากเพียงใด จากนั้นได้ทำการออกแบบแบบสอบถามให้สะท้อนถึงปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้น แล้วทำการเก็บแบบสอบถามออนไลน์ จากกลุ่มตัวอย่างภายในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเก็บกลุ่มตัวอย่างได้ 206 คน

แล้วนำแบบสอบถามมาสร้างเป็นตารางข้อมูล แล้ววิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกแบบ Binary logistic โดยผ่านทางโปรแกรมทางเศรษฐมิติ SPSS โดยได้แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 รูปแบบ คือก่อนและหลังใส่ปัจจัยด้านครอบครัว เพื่อวิเคราะห์ว่าปัจจัยครอบครัวมีผลต่อการสูบบุหรี่มากเพียงใด

ผลวิเคราะห์ออกมาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งหมด ได้แก่ปัจจัยเพศชาย, ปัจจัยระดับการศึกษาระดับ ปวช., ปวส.,ปริญญาตรี, ตัวแปรภาพน่ากลัวบนซองบุหรี่, ปัจจัยการรณรงค์งดสูบบุหรี่, ปัจจัยการนำแผ่นป้ายมาปิดซองขายบุหรี่ในร้าน, ปัจจัยการสูบบุหรี่ช่วยลดความเครียด โดยปัจจัยครอบครัวไม่ได้มีผลต่อการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 แต่มีผลกับค่าความน่าจะเป็นของปัจจัยอื่น ๆ แทน

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันบุหรี่ถือเป็นสิ่งเสพติดประเภทหนึ่งที่ถูกกฎหมายและสามารถจำหน่ายได้ตามสถานที่ทั่วไป อาทิเช่น ห้างสรรพสินค้า, ร้านสะดวกซื้อ, ร้านขายของชำ ซึ่งนั่นหมายความว่า คนทั่วไปที่อายุเกิน 18 ปี สามารถหาซื้อได้ โดยภาครัฐไม่ได้มีมาตรการควบคุมการจำหน่ายอย่างเข้มข้น สิ่งนี้ทำให้การสูบบุหรี่แพร่หลายในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็น นักเรียน, นักศึกษา, วัยทำงาน, ผู้สูงอายุ หรือแม้กระทั่งพระภิกษุเองก็ตาม (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ, 2562)

จากสถิติของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าช่วง 10 ปีที่ผ่านมา อัตราการสูบบุหรี่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นประมาณ 2-3 แสนคน ซึ่งล้วนแล้วเป็นผู้ติดบุหรี่หน้าใหม่ ซึ่งคาดการณ์ว่าในอนาคตจะมีผู้ป่วยและเสียชีวิตจากโรคที่เป็นผลมาจากการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะกระทบต่อเศรษฐกิจ, สังคมและสิ่งแวดล้อม จากผลกระทบดังกล่าว ภาครัฐอาจต้องนำงบประมาณส่วนหนึ่งมาดูแลจัดการในส่วนนี้ โดย บุหรี่ยังเป็นผลทำให้เกิดโรคต่าง ๆ มากมาย เช่น โรคมะเร็ง, โรคระบบทางเดินหายใจ, โรคเกี่ยวกับหลอดเลือดหัวใจ, โรคเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์, โรคต่อกระเพาะ, โรคกระดูกพรุน, รวมถึงโรคที่เกิดจากควันบุหรี่มือสอง ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กทารกในครรภ์และคนรอบข้าง นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหามลพิษตามมาอีกด้วย (กรมควบคุมโรค, 2562)

ประเทศไทยจึงได้ตั้งเป้าหมายลดอัตราการบริโภคยาสูบลงอย่างน้อย 30% ภายในปี พ.ศ. 2568 ตามเป้าหมายการลดการตายจากโรคติดต่อเรื้อรัง (The Global Targets for NCD : 2025) ตามกรอบอนุสัญญาควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก (WHO FCTC) ซึ่งภาครัฐโดยกระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้องภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนช่วย คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) สมาพันธ์เครือข่ายวิชาชีพสุขภาพ เพื่อคนไทยปลอดบุหรี่, มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่ เพื่อสร้างเสริมความเข้มแข็ง และพัฒนาขีดความสามารถในการควบคุมยาสูบของประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ตามแผนยุทธศาสตร์ควบคุมยาสูบแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559-2562 เพื่อควบคุมการบริโภคยาสูบ โดยสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องคือ สร้างความรู้, ความเข้าใจ, การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลข่าวสาร, งานวิจัยด้านการควบคุมยาสูบ, การประเมินผล, การพัฒนาระบบเฝ้าระวังการควบคุมยาสูบ รวมถึงพัฒนานักวิจัยในการควบคุมยาสูบ (กระทรวงสาธารณสุข, 2562) ดังนั้นประเทศไทยควรส่งเสริมการวิจัยด้านการควบคุมยาสูบ เพื่อจะเป็นองค์ความรู้เพื่อที่จะนำไปกำหนดนโยบายด้านสาธารณสุขต่อไป

1.2 คำถามในการวิจัย

- 1.ปัจจัยใดที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของผู้บริโภค
- 2.ลักษณะความสัมพันธ์ของครอบครัวมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของการสูบบุหรี่มากเพียงใด
- 3.การโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์มีส่วนทำให้การสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นมากเพียงใด

1.3 สมมติฐานงานวิจัย

- 1.การเพิ่มขึ้นของราคาทำให้ปริมาณการสูบบุหรี่ลดลง
- 2.ปัญหาครอบครัวมีส่วนทำให้เพิ่มอัตราการสูบบุหรี่
- 3.การโฆษณาไม่มีผลทำให้ลดอัตราการสูบบุหรี่ในกลุ่มคนที่สูบบุหรี่
- 4.ทัศนคติและค่านิยมมีส่วนเพิ่มหรือลดปริมาณการสูบบุหรี่

1.4 วัตถุประสงค์งานวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวนั้นส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของการสูบบุหรี่
- 2.เพื่อศึกษาพฤติกรรมหรือแรงจูงใจที่ทำให้สูบบุหรี่หรือมีแนวโน้มสูบเพิ่มขึ้น
- 3.เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของบุหรี่มากที่สุด

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้จากผลการวิจัยไปพัฒนา หรือนำไปปรับใช้กับนโยบายการเลิกบุหรี่
- 2.เพื่อเผยแพร่โทษหรือพิษภัยของบุหรี่
- 3.เพื่อแสดงให้เห็นว่าปัจจัยครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น และนำไปสู่การส่งเสริมการเลี้ยงดูบุตรให้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 2 การอ้างอิงวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงการอ้างอิงวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่องานวิจัย โดยปัจจัยต่าง ๆ ได้แบ่งเป็น 2 หมวดหลัก คือ ปัจจัยด้านราคา และปัจจัยด้านที่ไม่ใช่ราคา ดังนี้

2.2.1 ปัจจัยด้านราคา ได้แก่

ปัจจัยด้านรายได้

Joy Townsend, Paul Roderick, Jacqueline Cooper (1994). ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Cigarette smoking by socioeconomic group, sex, and age: effects of price, income, and health publicity หรือ การสูบบุหรี่แบ่งตามกลุ่มทางสังคม เพศและอายุ /ผลกระทบต่อราคา, รายได้, และระบบสาธารณสุข โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบของราคา, รายได้, การบริการสาธารณสุข ที่มีต่อการสูบบุหรี่ที่แบ่งตามเพศ, อายุและระดับทางสังคม และได้ทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดย ทำแบบสอบถามตามครัวเรือน โดยจัดเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี 1972-90 โดยแบ่งเป็นเพศ, อายุและ ระดับทางสังคม นำมาวิเคราะห์ผลโดย การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) จากข้อมูลต่าง ๆ ผลวิจัยพบว่า การบริโภคบุหรี่ในเพศชายอายุ 16-34 ปี เพิ่มขึ้น เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น

ปัจจัยด้านราคา

Silvano Gallus, Andrea Schiaffino, C La Vecchia, J Townsend, Esteve Fernandez (2006). ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Price and cigarette consumption in Europe. หรือ ราคาและการบริโภคบุหรี่ในทวีปยุโรปกับการควบคุมยาสูบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ การวิเคราะห์ความต้องการบุหรี่ขึ้นอยู่กับราคานิรภัย การศึกษาประชากรในทวีปยุโรป โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากจากปี 2000 กลุ่มประชากรผู้ใหญ่ชาวยุโรปในแต่ละประเทศ, ราคาขายปลีกบุหรี่ทั้งแบรนด์ในประเทศและแบรนด์ต่างประเทศ, GDP ปรับตามหลักการ ภาวะเสมอภาคของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity) แล้วนำวิเคราะห์จากการนำตัวแปรที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ 2 ชั้น (double-log multiple linear regression) ผลวิจัยพบว่า ในทวีปยุโรปจะมีการสูบบุหรี่ที่ลดลง 5-7% ต่อการเพิ่มขึ้นของราคานิรภัย 10% ทำให้ทราบว่าราคานิรภัยนั้นผกผันกับการบริโภคบุหรี่

Michelle Scollo, Sandra Younie, Melanie Wakefield, J Freeman, F Icasiano (2003). ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Impact of tobacco tax reforms on tobacco prices and tobacco use in Australia. หรือผลกระทบจากการ

ปฏิรูปการปรับภาษียาสูบต่อราคามันฝรั่งและผลิตภัณฑ์ยาสูบในประเทศออสเตรเลีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลผลกระทบจากการปรับภาษียาสูบและราคามันฝรั่งในระหว่างช่วงที่มีการรณรงค์สูบบุหรี่ของ ภาครัฐ ได้ทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ได้แก่ ขนาดของซองบุหรี่, ราคามันฝรั่ง โดยนำข้อมูลมา จาก สมาคมผู้ค้าปลีกบุหรี่ในประเทศออสเตรเลีย, การสำรวจราคามันฝรั่ง ณ สถานที่ขายจริงและสัมภาษณ์ทาง โทรศัพท์ และนำมาวิเคราะห์หาประเด็นที่สำคัญ ผ่านการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ (logistic regression) ผล วิจัยพบว่า ตลอดช่วงเวลาที่ใช้มาตรการขึ้นภาษีทำให้ ผู้ซื้อจ่ายเพิ่มขึ้น 25 %

Takahiro Tabuchi, Masakazu Nakamura, Tomio Nakayama, Isao Miyashiro, Jun-ichiro Mori, Hideaki Tsukuma (2016).ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Tobacco price increase and smoking cessation in Japan, a developed country with affordable tobacco: a national population-based observational study หรือ การเพิ่มขึ้น ของราคายาสูบและการเลิกบุหรี่ในประเทศญี่ปุ่น ,ประเทศพัฒนาแล้วกับการเข้าถึงยาสูบ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและตรวจสอบผลกระทบของการเพิ่มขึ้นของราคาต่อการเลิกบุหรี่ของประเทศญี่ปุ่น โดยเก็บข้อมูลเชิง คุณภาพจากปัจจัยต่าง ๆคือ อายุ, เพศ, ฐานะทางสังคม, และระดับยาสูบในประเทศญี่ปุ่น แล้วนำมาวิเคราะห์ผล ผ่านการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ (logistic regression) พบว่าผลวิจัยความสัมพันธ์ระหว่าง การเลิกบุหรี่และ การเพิ่มขึ้นของราคานั้นไม่ได้พบความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

2.2.2 ปัจจัยด้านที่ไม่ใช่ราคา

ปัจจัยด้านเพศ

ชลลดา ไชยกุลวัฒนา, ประกายดาว สุทธิ, วิชาญย์ ใจมาลัย (2017)ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมสูบบุหรี่และปัจจัยเสี่ยงที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นตอนต้นจังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สถานการณ์สูบบุหรี่ของวัยรุ่นต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยาโดยมีปัจจัยคือ บุคลิกภาพ, ประชากรศาสตร์, พฤติกรรม การสูบบุหรี่ของวัยรุ่น โดยทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากกลุ่มวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาสายสามัญ ประกอบด้วยโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 2 แห่ง และสาขาอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)2 แห่ง ของ จังหวัดพะเยา จำนวน 392 คน วิเคราะห์หาประเด็นที่สำคัญโดยวิเคราะห์จากข้อมูลด้วยสถิติ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อย ละ Chi-square และ การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ (logistic regression) ผลวิจัยพบว่า เพศชายมีโอกาสเสี่ยงต่อ การสูบบุหรี่สูงกว่าเพศหญิง 3.78 เท่า อาจเป็นเพราะ เพศหญิงมีความโลดโผนน้อยกว่าเพศชาย

ศศิธร ชิดนาฮี, วราภรณ์ ยศทวี (2018) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการ สูบบุหรี่ของวัยรุ่นจังหวัดอุดรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในจังหวัดอุดรดิตถ์

โดยได้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจาก วิทยุชุมชนจังหวัดอุดรดิษฐ์ อาทิ เพศ, ระดับการศึกษา, ความสัมพันธ์กับครอบครัว, รายได้ของครอบครัว, ข้อมูลพฤติกรรมการสูบบุหรี่วิทยุชุมชนจังหวัดอุดรดิษฐ์ อาทิ แรงจูงใจในการสูบบุหรี่ที่สูบบุหรี่, ทศนคติ เป็นต้น และวิเคราะห์หาประเด็นที่สำคัญ ผ่านความสัมพันธ์ระหว่างการสูบบุหรี่กับข้อมูลส่วนบุคคล โดยการวิเคราะห์ค่าสถิติ Chi-square ผลวิจัยพบว่า วิทยุชุมชนชายมีการสูบบุหรี่ร้อยละ 10.03 เพศหญิง ร้อยละ 2.79 ซึ่งอาจจะมาจากวัฒนธรรมไทยที่เด็กผู้หญิงจะได้รับการปลูกฝังว่าอบายมุข โดยเฉพาะบุหรี่ สุรา เป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับเพศหญิง

จิตติกันต์ รุจิรัชกร.(2007) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลโฆษณาส่งเสริมสังคม ในการรณรงค์เรื่องควันบุหรี่มือสอง ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ [สสส.] โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการนำเสนอและการส่งผ่าน ต่อประเด็นควันบุหรี่มือสอง และได้ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามประชากรในกรุงเทพมหานครที่ชมโฆษณาเกี่ยวกับควันบุหรี่มือสอง ข้อมูลที่เก็บได้แก่คือ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, สถานภาพสมรส, ทัศนคติต่อการโฆษณาบุหรี่ นำวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบกับสถิติเชิงอนุมานด้วยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากรสองกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (T-test group) และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ผลวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากร ซึ่งหนึ่งในนั้นคือเพศของผู้ที่สูบบุหรี่ ไม่ได้มีผลต่อการโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ นัยหมายความว่า ไม่ว่าจะเพศไหน ก็มีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่เท่า ๆ กัน

ปัจจัยด้านครอบครัว

เดือนทิพย์ เข้มมโสภาส, พิไลลักษณ์ โรจนประเสริฐ.(2015) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของรูปแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวเพื่อครอบครัวไทยไร้ควันบุหรี่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวเพื่อครอบครัวที่ปราศจากบุหรี่ ต่อความตั้งใจและพฤติกรรมในการเลิกบุหรี่ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้สูบบุหรี่ อายุระหว่าง 20-60 ปี และ สมาชิกในครอบครัวของผู้สูบบุหรี่อายุระหว่าง 20-60 ปี นำมาวิเคราะห์หาประเด็นที่สำคัญโดยใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ และร้อยละ โดยตรวจสอบคุณสมบัติของข้อมูลว่ามีการกระจายแบบปกติ (Normal distribution) โดยใช้ paired t-test ผลวิจัยพบว่า สมาชิกในครอบครัวมีส่วนช่วยในการเลิกบุหรี่หรือทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนจนมีแนวโน้มที่จะเลิกบุหรี่ได้ง่ายขึ้น

ชลลดา ไชยกุลวัฒนา, ประกายดาว สุทธิ, วิชาญย์ ใจมาลัย (2017) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมสูบบุหรี่และปัจจัยเสี่ยงที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นตอนต้นจังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

สถานการณ์สูบบุหรี่ของวัยรุ่นต่าง ๆ โดยมีปัจจัยคือ บุคลิกภาพ, ประชากรศาสตร์, พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากกลุ่มวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาสามัญประกอบด้วยโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 2 แห่ง และสาขาอิพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)2 แห่ง ของจังหวัดพะเยา จำนวน 392 คน นำมาวิเคราะห์หาประเด็นที่สำคัญโดยวิเคราะห์จากข้อมูลด้วยสถิติ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ Chi-square และ การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ (logistic regression) ผลวิจัยพบว่า วัยรุ่นที่มีคนในครอบครัวและเพื่อนสูบบุหรี่จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่สูงกว่ากลุ่มที่คนที่ไม่สูบบุหรี่ในครอบครัวและเพื่อนสูบบุหรี่ 3.55เท่า โดยอ้างอิงจากทฤษฎี Problem Behavior Theory: PBT โดยตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมวัยรุ่นได้แก่ การยอมรับจากครอบครัวและเพื่อน, การมีต้นแบบ(พ่อ)ที่สูบ

ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา

นายศรัณยู จิตรสมหวัง(2016) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องนโยบายภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ต่อการรับรู้ด้านสุขภาพและความต้องการเลิกบุหรี่ของคนในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าภาพอันตรายจากการสูบบุหรี่บนซองบุหรี่มีผลต่อการเลิกหรือตระหนักถึงโทษของบุหรี่ของคนในกรุงเทพมหานคร โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจาก กลุ่มคน3 กลุ่ม คือที่คนที่ปัจจุบันกำลังสูบ, คนที่เคยสูบแล้วเลิกแล้ว, คนที่ไม่เคยสูบ วิเคราะห์หาประเด็นที่สำคัญ ข้อมูลสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Independent t-test, One way ANOVA (F-test) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation coefficient) ผลวิจัยพบว่า เพศหญิงจะรับรู้ถึงโทษของบุหรี่จากภาพบนซองบุหรืมากกว่าเพศชาย, กลุ่มคนช่วงอายุ 15-24 ปี จะตระหนักถึงโทษของบุหรืจากภาพบนซองบุหรืมากกว่าช่วงอายุ 25-34 ปี, 35-44 ปี และ 45 ปีขึ้นไป

Annika C Green, Pete Driezen, Seth M Noar, David Hammond, Geoffrey T Fong (2019) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Impact of adding and removing warning label messages from cigarette packages on adult smokers' awareness about the health harms of smoking: findings from the ITC Canada Survey หรือ ผลกระทบจากการติดหรือไม่ติดฉลากคำเตือนโทษของบุหรืบนกล่องบุหรื มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการผลกระทบจากการติดหรือไม่ติดฉลากคำเตือนโทษบนซองบุหรืในประเทศแคนาดา โดยงานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจาก หน่วยงานการควบคุมยาสูบสากล (International Tobacco Control) ซึ่งเก็บข้อมูลจากการสอบถามคนสูบบุหรืจำนวน 5,863 คน ระหว่างปี 2013-2014 ปัจจัยที่เก็บรวบรวมคือ ข้อมูลประชากรศาสตร์, ทักษะคิด, ความตระหนักต่อโทษของบุหรื แล้วนำมาวิเคราะห์ผ่าน สมการการประมาณค่าขั้นทั่วไป (Generalized

Estimating Equation: GEE) ผลวิจัยพบว่าการเพิ่มค่าเดือนบนของบุหรี่มีผลทำให้คนสูบบุหรี่ต่าง ๆ ที่เกิดจาก
บุหรี่มากขึ้น อาทิเช่น ความเสี่ยงทำให้ตาบอด, การเกิดมะเร็ง, เกิดการเสพติด

ปัจจัยด้านทัศนคติ

ชลลดา ไชยกุลวัฒนา, ประกายดาว สุทธิ, วิชานีย์ ใจมาลัย (2017) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมสูบบุหรี่และปัจจัยเสี่ยงที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นตอนต้นจังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
สถานการณ์สูบบุหรี่ของวัยรุ่นต่าง ๆ โดยมีปัจจัยคือ บุคลิกภาพ, ประชากรศาสตร์, พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของ
วัยรุ่น และได้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากกลุ่มวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาสายสามัญประกอบด้วย
โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 2 แห่ง และสาขาวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 2 แห่ง ของจังหวัดพะเยา
จำนวน 392 คน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ Chi-square และ การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ (logistic regression) ผลวิจัยพบว่า โดยวัยรุ่นที่มีทัศนคติเชิงบวกหรือต่อการสูบบุหรี่(หรือคิดว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งดี) จะมีพฤติกรรมสูบบุหรี่สูง กว่ากลุ่มที่ทัศนคติเชิงลบต่อการสูบบุหรี่(สูบบุหรี่เป็นสิ่งไม่ดี) 2.82 เท่า

ปัจจัยด้านพฤติกรรม

ชลลดา ไชยกุลวัฒนา, ประกายดาว สุทธิ, วิชานีย์ ใจมาลัย (2017) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมสูบบุหรี่และปัจจัยเสี่ยงที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นตอนต้นจังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
สถานการณ์สูบบุหรี่ของวัยรุ่นต่าง ๆ โดยมีปัจจัยคือ บุคลิกภาพ, ประชากรศาสตร์, พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของ
วัยรุ่น โดยได้ทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากกลุ่มวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาสายสามัญประกอบด้วย
โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 2 แห่ง และสาขาวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 2 แห่ง ของจังหวัดพะเยา
จำนวน 392 คน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ Chi-square และ วิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ (logistic regression) ผลวิจัยพบว่า สิ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ คือ ปัจจัยทางสังคมได้แก่ เพศ, ผลการเรียนที่ดีทำให้จะมีพฤติกรรมเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่สูงกว่าปกติ, ความรู้เท่าทันโทษของบุหรี่ โดยผู้ที่มีตระหนักถึงโทษของบุหรี่จะมีพฤติกรรมสูบน้อยกว่าคนที่ไม่รู้เท่าทัน

ปัจจัยด้านอายุ

สุวรรณิ จรุงจิตรอารี, วัฒนารี อัมมวรรณ, จตุพร วิจิตสรน้อย (2013) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของผู้หญิงในชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของเพศหญิงอายุ 15 ปี ขึ้นไป ภายในบริเวณพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยได้ทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจาก การเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยได้สอบถามเกี่ยวกับ เพศ, อายุ, ระยะเวลาที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก, ทักษะการสูบบุหรี่ และนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ Chi-square , และ ความเสี่ยงสัมพัทธ์(Odds Ratio) ผลวิจัยพบว่าช่วงอายุที่มีการสูบบุหรี่มากที่สุดคือ 19-24 ปี ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเพราะมาจากการชักชวนจากเพื่อน

ปัจจัยด้านศาสนา

ซอฟูวัน จารง(2016) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของชาวไทยมุสลิม ในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในจังหวัดปัตตานี โดยทำการเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ปัจจัยที่สำคัญคือ ระดับการศึกษาศาสนาซึ่งแตกต่างจากระดับการศึกษาทั่วไป(ประถม,มัธยม,ปริญญา) โดยระดับการศึกษาศาสนาได้แก่ ตอนต้น(البَدَائِيَّة),ตอนกลาง(المتوسطة)และ(الثانوية)ตอนปลาย) และมีการวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) , ค่าร้อยละ (Percentage) ,ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาศาสนาในระดับตอนต้น (البَدَائِيَّة) มีการสูบบุหรี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.0

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ กรณีศึกษาประชากรในกรุงเทพมหานคร” โดยทำการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ จากการทำแบบสำรวจออนไลน์

3.1.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

3.1.2 ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา เลือกจากประชากรที่ใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดย ไม่จำเป็นต้องมีที่อยู่ ในทะเบียนบ้านอยู่กรุงเทพ ด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 206 ตัวอย่าง

3.1.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษา เดือนกันยายน พ.ศ. 2562 ถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563

3.2 วิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

3.2.1 รวบรวมวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ โดยรวบรวมจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ

3.2.2 ทำการคัดแยกปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการสูบบุหรี่ โดยแบ่งออกเป็น 4 หมวดหลัก คือ ด้านข้อมูลทั่วไป, ข้อมูลด้านครอบครัว, ทักษะของผู้ทำแบบสอบถามต่อการสูบบุหรี่, ด้านการประชาสัมพันธ์และโฆษณา

3.2.3 ทำการออกแบบคำถามที่ใช้ในการสำรวจโดยให้มีการสะท้อนถึงปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้น

3.2.4 เก็บข้อมูลที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source Data) จากการแจกแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional survey research) โดยการแจกแบบสอบถามออนไลน์

3.2.6 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลโปรแกรมทางสถิติ SPSS ด้วยวิธี วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก แบบ Binary Logistic เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่

โดยมีรูปแบบสมการดังนี้

$$\text{Ever}_i = \alpha + \beta_1 \text{Gen} + \beta_2 \text{Age} + \beta_3 \text{Edu} + \beta_4 \text{Jobsta} + \beta_5 \text{Job} + \beta_6 \text{Income} + \beta_7 \text{Marry} + \beta_8 \text{Staywith} + \beta_9 \text{Parsta} + \beta_{10} \text{Famsta} + \beta_{11} \text{Famsmo} + \beta_{12} \text{Effectaro} + \beta_{13} \text{Smokeroom} + \beta_{14} \text{Strain} + \beta_{15} \text{Packfear} + \beta_{16} \text{Campaign} + \beta_{17} \text{Seven} + \varepsilon$$

โดยสัญลักษณ์ต่าง ๆ คือ

α = ค่าคงที่

β = ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ

ε = ค่าความคลาดเคลื่อน

3.3 ตัวแปรที่ใช้

3.3.1 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) หรือ ตัวแปร Y

-การสูบบุหรี่ = Ever_i $Y_1=1$

-การไม่สูบบุหรี่ = Ever_i $Y_2=0$

3.3.2 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หรือ ตัวแปร X

แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

* ปัจจัยด้านทั่วไป

-เพศ = Gen

-ช่วงอายุ = Age

-ระดับการศึกษา = Edu

-สถานภาพการทำงาน = Jobsta

-ลักษณะอาชีพ = Job

-รายได้ = Income

-สถานภาพสมรส = Marry

* ปัจจัยด้านด้านครอบครัว

-พักอาศัยอยู่กับใคร = Staywith

-สถานภาพบิดามารดา = Parsta

-ความสัมพันธ์กับครอบครัว = Famsta

-ภายในครอบครัวมีคนสูบบุหรี่หรือไม่ = Famsmo

* ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการสูบบุหรี่

-สูบบุหรี่จะส่งผลกระทบต่อคนรอบข้างมากแค่ไหน = Effectaro

-การให้ความสำคัญกับการมีห้องสูบบุหรี่ = Smokeroom

-การสูบบุหรี่สามารถอาการเครียดลงได้ = Strain

ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และโฆษณา

-ความคิดเห็นต่อรูปภาพน่ากลัวที่ติดอยู่บนซองบุหรี่ = Packfear

-ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรณรงค์เลิกบุหรี่ = Campaign

-ความคิดเห็นต่อการที่ร้านสะดวกซื้อนำป้ายมาปิดชั้นวางบุหรี่ = Seven

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามด้านต่าง ๆ ที่สะท้อนปัจจัยการที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

-คำถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม

มีลักษณะเป็นข้อมูลลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, อาชีพ, ระดับการศึกษา, รายได้, สถานะสมรส

-คำถามส่วนที่ 2 ด้านครอบครัว

มีลักษณะเป็นคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับครอบครัว (พ่อ,แม่,ญาติพี่น้อง), ความเป็นอยู่, ลักษณะการใช้ชีวิต, สิ่งแวดล้อมในวัยเด็ก

-คำถามส่วนที่ 3 ด้านทัศนคติต่อการสูบบุหรี่

มีลักษณะเป็นคำถามที่วัดทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ โดยการให้คะแนนโดยไล่จาก มาก ไปน้อย

-คำถามส่วนที่ 4 ด้านการประชาสัมพันธ์และการโฆษณาบุหรี่

มีลักษณะเป็นคำถามที่วัดการรับรู้ถึงโทษของบุหรี่